

AMERİKAN SAYIŞTAYI ve PERFORMANS DENETİMİ

Gül ALPTÜRK

Sayıştay Uzman Denetçisi

Genel Bilgiler ve Kurumun Bağımsızlığı

50 Eyaletten oluşan Amerika Birleşik devletlerinde her eyalette görev yapan Federe Devlet Sayıştaylarının yanısıra Washington'da, 1921 yılında kurulan, bağımsız bir organ olan ve Federal düzeyde denetim yapan bir Federal Sayıştay bulunmaktadır.

Anayasal bir kuruluş olan Federal Sayıştay'ın bağımsızlığı Anayasa ile değil, yasa ile teminat altına alınmış, çok kısa bir kanun olan Anayasada ismen belirtilmesine rağmen görevleri ve diğer özelliklerine ilişkin hükümlere yer verilmemiştir.

Federal Sayıştay ve Eyalet Sayıştayları birbirlerinden bağımsız olarak denetim yapmakta ancak birbirleriyle işbirliği içinde bulunmaktadır.

Federal Sayıştayın Örgüt Yapısı

Federal Sayıştayın en yüksek yönetim kademesi Başkanlıktır. Başkanın üç Başkan yardımcısı vardır. Bunlardan birisi bütün işlerinde Başkan'a yardımcı olmakta, diğeri denetim yönüyle ilgilenecek Planlama ve Raporlama konularında yardımcı olmakta, bir diğeri de idari işlemlerde yardımcı olmaktadır. Bunların dışında avukatlardan oluşan bir Danışmanlık Bürosu ve bir de yolsuzluk iddialarını inceleyen Soruşturma Ofisi yer almaktadır.

Ekte verilen teşkilât şemasında görüldüğü gibi Sayıştayda herbirinin başında bir başkan yardımcısı ve biri idari işlemlerden, diğeri ise denetime ilişkin planlama ve raporlama işlemlerinden sorumlu iki başkan yardımcısı vekilinin bulunduğu yedi bölüm vardır. Bu bölümlerden dört tanesi program bölümleri, diğeri üçü ise teknik bölümlerdir. Program bölümleri faaliyet alanlarına göre belirlenmekte her bölüm belli alanların denetiminden sorumlu olmaktadır. Denetim alanları bu bölümler arasında şu şekilde dağıtılmıştır.

A) Genel Hükümet Konularının Denetimiyle İlgili Bölüm

Bu bölümün sorumlu olduğu konuların başlıcaları;

- a) İçişleri,
 - b) Adalet,
 - c) Vergi Politikası,
 - d) Millî Prodüktivite,
 - e) Satınalma ve Mülkiyet Yönetimi ,
 - f) Mali piyasalar,
- şeklinde sıralanabilir.

B)- İnsan Kaynaklarının Denetimiyle İlgili Bölüm

Bu bölümün sorumlu olduğu konuların başlıcaları;

- a) Sağlık hizmetleri ve insan sağlığına gösterilen ilginin kalitesi,
- b) Gelir güvenliği,
- c) Eğitim,
- d) İstihdam,
- e) Sağlık giderlerinin finansmanı,
- f) Hükümet içi ilişkiler,

şeklinde sayılabilir.

C)- Millî Güvenlik ve Uluslararası İlişkilerin Denetimiyle İlgili Bölüm

Bu bölümün sorumlu olduğu konuların başlıcaları;

- a) Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri,
- b) Kara, Hava ve Deniz Kuvvetleri İkmal İşleri,
- c) Ulusal Ticaret,
- d) Güvenlik ve uluslararası ilişkiler,
- e) Araştırma, geliştirme, ihale ve satınalma,
- f) Yabancı ekonomik ilişkiler,

şeklinde belirtilebilir.

D)- Kaynaklar, İletişim ve Ekonomik Gelişme Konularının Denetimiyle İlgili Bölüm

Bu bölümün sorumlu olduğu konuların başlıcaları;

- a) Tarım,
- b) Enerji,
- c) İskan,
- d) Çevre koruması,
- e) Ulaşım,
- f) İletişimin geliştirilmesi,
- g) Bilim ve Teknoloji Politikası,
- h) Millî Kaynakların yönetimi,

şeklinde sınıflandırılabilir.

Amerikan Sayıştayında toplam 33 faaliyet alanı olup bunlar dört bölüm arasında paylaştırılmıştır.

Teknik bölümler ise daha çok program bölümlerine yardımcı olan ve kendi başına denetim faaliyeti kısıtlı olan bölümlerdir. Bunlardan birisi sadece mali denetimden sorumlu olan bölüm olup, Sayıştay denetimi içinde %10 oranında yer alan mali denetimi tek başına yapmak yanında performans denetimi yapan program bölümlerinin denetimleri sırasında mali denetime gerek görüldüğünde idare hesabı, yolsuzlukların olup olmadığının araştırılması ve iç kontrollerin denetimi konularında onlara yardımcı olmak ve bulgularını performans denetimi yapan bölüme iletmekle sorumludur. İkinci bölüm Sayıştay içinde kullanılan bilgisayarların denetiminden ve denetime tabi kurumların bilgisayar sistemlerinin satın alınması ve iyi işlemesi için gerekli olan tüm aşamalardan sorumludur. Üçüncü bölüm ise program denetim tekniklerinin geliştirilmesi için yöntemler tesbit etmek, özel bazı programları denetlemek ve Sayıştayın denetimlerinde sıkça başvurduğu anketleri hazırlamakla sorumludur.

Sayıştayın teknik bölümlerinde daha çok bilim adamları ve teknik adamlar görev almaktadır.

Sözü edilen 7 bölümden her birinde en üst kademedeki bulunan Başkan Yardımcısı ve iki vekilinin altında kendi faaliyet alanlarınının tümünden sorumlu 3 müdür ve herbirine bağlı 3 müdür yardımcısı bulunmakta, bunların altında ise denetim faaliyetinden sorumlu bir yetkili ile ona bağlı olarak çalışan denetçiler yer almaktadır.

Sayıştayda bu bölümlerin dışında destek hizmetleri gören çeşitli birimler yer almakta ve bunların belli başlıcaları şu şekilde sıralanmaktadır.

- 1- Kongre ile ilişkileri düzenleyen Ofis,
- 2- Denetim Politikasını oluşturan Ofis,
- 3- Denetim Planlamasını yapan Ofis,
- 4- Bilgi Akışını düzenleyen Ofis,
- 5- Özlük işlerini yürüten Ofis,
- 6- Sayıştayın göreve almak istediği kişilerdeki nitelikleri kamuya duyuran ve müracaatları kabul eden Ofis,
- 7- Eğitim faaliyetlerini düzenleyen Ofis,
- 8- Yayın işleriyle ilgilenen Ofis,
- 9- Baş Ekonomist,
- 10- Uluslararası Denetim İrtibat Bürosu,
- 11- Sayıştay içi Değerlendirme Ofisi,

Merkezi Sayıştayın dışında Federal Sayıştayın 14 eyalette bölgesel teşkilatı bulunmakta ve bu teşkilâtların herbirinin başında imza yetkisi bulunmayan ve merkeze bağlı olan bir yönetici ile, biri idari işlerden ikincisi ise denetimin plânlanması ve raporlanmasından sorumlu iki yardımcı bulunmaktadır.

Federal Sayıştayda ayrıca her bakanlıkta bir Sayıştay grubu bulunmakta ve bu grup denetimini yerinde yapmaktadır.

Denetimlerinde Sayıştay Hangi Sorulara Cevap Verir

Federal Sayıştay Parlamento adına denetim yapan bağımsız bir organ olup % 90 oranında performans denetimi gerçekleştirmektedir.

Mali denetim çoğunlukla performans denetimi sonuçlarına yardımcı olmak için yapılmaktadır. Federal Sayıştay federal hükümete ait kaynak ve harcamaların girdiği her alanı denetlemektedir. Denetim kapsamı içine mermiden ilaca, envanter kontrolünden silah kontrolüne, uzaydan çevre korumasına kadar herşey girmektedir. Denetimleri sonucu Sayıştay:

- Hükümet programlarının mevcut yasa ve düzenlemelere uygun olarak yürütülüp yürütülmediğini ve Kongre'ye bu programlara ilişkin olarak sunulan verilerin doğru olup olmadığını,

- Kamu kaynaklarındaki israfı ve verimsizliği önleyecek uygulamaların mevcut olup olmadığını,

- Kaynakların yasalara uygun olarak sarfedilip sarfedilmediğini ve bunlar için tutulan kayıtların doğru olup olmadığını,

- Programların istenilen sonuçlara ulaşıp ulaşmadığını ve hükümet politikasında ve programların yönetiminde değişikliğe gidilmesine gerek olup olmadığını,

- Daha düşük maliyetle hükümet programlarını uygulama imkânı olup olmadığını,

- Kongrenin ilgili konuda alması gereken acil önlemler bulunup bulunmadığını

araştırır.

Sayıştayın Bağımsızlığı

Sayıştay % 90 oranında denetimini kongrenin talebi üzerine Kongre adına yapar. Görev alanı yasa ile belirlenmemiştir. Kongrenin görev verdiği her konuyu denetlemekle yükümlüdür. Her ne kadar Sayıştayın destek hizmetleri veren ofisleri içinde bulunan plânlama ünitesi yıllık denetim planını yapmakta ise de Kongre ile mevcut ilişkilerin yakınlığından ötürü hangi alanlarda denetim yapılmasının isteneceği kolaylıkla tahmin edilebilmekte ve o konular denetim plânı içinde yer almaktadır. Kongreye hizmet ve destek

vermek Sayıştayın en büyük sorumluluğudur. Her ne kadar hangi konuların denetleneceğini Kongrenin tayin etmesi Sayıştayın bağımsızlığına gölge düşürüyor gibi düşünülebilirse de başta Sayıştay Başkanı olmak üzere tüm yetkililer başarılarının anahtarının Kongrenin kendilerinden bir konunun denetlenmesini takip etmesi olduğuna ve Kongrenin Sayıştay raporlarına ancak bu yolla gereken özeni gösterdiğine ve gereklerini yerine getirdiğine inanmaktadırlar. Ayrıca taleplerine cevap vermeyi onun adına denetim yapmanın bir gereği olarak kabul etmektedirler. Sayıştay denetimine Kongrenin talebi üzerine başlanmasına ve denetim konusunun Kongre'ce tayin ediliyor olmasına rağmen denetim biçimi, metodolojisi, tekniği, süresi ve de sonuçlarının tamamıyla Sayıştayın kendi yetkisinde olması ve objektiflik asıl olup sonuçların Kongreyi memnun etmeye yönelik olmaması nedenleriyle Sayıştay yetkilileri bağımsızlıklarını kısıtlanmış hissetmemektedirler.

Sayıştay Personeli

Federal Sayıştay görevinin üstesinden vasıflı elemanlarıyla gelebildiğine inanmakta ve muhasebe, hukuk, kamu yönetimi, sosyal ve fiziki bilimler, ekonomi ve mühendislik dallarında uzman 5000 kişiyi istihdam etmektedir. Personel sayısının % 15'ini muhasebe uzmanları oluşturmaktadır.

Sayıştay personelini belli alanlarda uzmanlaştırmakta ve bu kişilerin detaylı bilgiyle donatılmasını sağlamaktadır. Bu uzmanlığı her alandaki hizmet içi eğitimle mümkün kılmakta ve yetersiz hissedilen her alanda sürekli olarak eğitim gerçekleştirmektedir.

Sayıştayda çalışan 5000 personelin sadece 400 kişisi sözleşmeli, diğerleri kadroludur. Her bölümün ihtiyaç duyduğu personel gerekli nitelikleri Sayıştayın destek hizmeti veren ayrı bir Ofisince kamuya duyurulduktan sonra ilgili bölüm tarafından çeşitli mülakat ve araştırmalardan sonra işe alınır. Ayrıca uzmanlık isteyen belli konularda geçici olarak dışarıdan uzmanlar görevlendirilebilir.

Amerikan Sayıştayında Denetime Başlama Aşaması ve Ön Araştırma

Sayıştay'a Kongre'nin herhangi bir komisyonunun en az iki üyesi tarafından yapılan denetim talebi Sayıştay'ın destek hizmetleri gören birimlerinden olan Kongre ile ilişkiler ofisine gelir. Bunun üzerine Sayıştay Başkanı, denetimden sorumlu Başkan Yardımcısı, konu Sayıştayın kendi örgütlenmesi içinde hangi faaliyet alanını ilgilendiriyorsa o görev alanıyla ilgili Program Bölümünün Başkan Yardımcısı ve Müdürü bir toplantı yaparak sözkonusu talebin denetime alınıp alınmamasına karar verir. Denetime alınmasına karar verilirse bir form düzenlenerek imzalanır. Bu işlemden sonra Kongre ile ilişkiler Ofisine gelen talep bu Ofisce ilgili bölüme gönderilir. Bir örnek vermek gerekirse Hava Kuvvetleri ile ilgili olarak Kongreden gelen talep bununla ilgilenen Ulusal Güvenlik ve Uluslararası İlişkiler Bölümüne gider. Talebi alan bu bölümün yetkilisi denetimden sorumlu olacak bir kişiyi

tain ederek ekibini kurmasını ve bir denetim planı yaparak sözkonusu işi kaç kişiyle, kaç günde ve yüzde kaç kesinlik oranıyla yapabileceğini kendisine bildirmesini ister. Eğer anılan iş bölgesel teşkilatı ilgilendiriyorsa, diğer bir deyişle bölgesel teşkilatın herhangi birisinde hava kuvvetleri varsa o zaman Bölüm yetkilisi Bölgesel teşkilatın sorumlusundan bu işle bir grup görevlendirmesini talep eder. Bölüm yetkilisininin bu işten sorumlu olacak kişiyi tayin etmesi işin nerede yoğun olduğuna bağlıdır. Bölgesel teşkilatta daha yoğun araştırmalar yapılması gerekiyorsa denetimden sorumlu kişi merkezden değil, bölgesel teşkilattan seçilir ve gerektiğinde merkezden bu işe yardımcı olacak bir başka grup da görevlendirilebilir. Ancak Sayıştayın merkez ve bölge teşkilatı her zaman birlikte ve birbirine yardımcı olacak şekilde çalışır ve raporlar her zaman merkezde birleştirilerek Bölüm yetkilisininin imza sı altında ve onun sorumluluğunda olur.

Sayıştayın Bakanlıklar nezdinde de grupları mevcuttur. Denetimden sorumlu olan kişinin bu grup denetçilerinden birisi olması halinde de merkez ve bölge teşkilatı yine koordine içinde çalışır.

İş sorumlu kişiye havale edilip, bu kişi ekibini kurduktan sonra işin mahiyeti hakkında bir ön araştırma yapıp bilgi toplanmasına başlanır. Önce denetlenecek kurum yetkilileri ile Sayıştayın denetim sorumluları (*Bölüm yetkilisi dahil*) bir toplantı yaparlar ve bu toplantıda Sayıştayın hangi konuları denetleyeceği kurum yetkililerine anlatılır. Bu toplantının ardından çeşitli mülâkatlar, anketler düzenlenerek denetimin kapsamı ve alanı belirlenmeye çalışılır. Daha önce bu konuda yazılmış Sayıştay raporları incelenir. Bütçede yer alan hangi program denetleniyorsa bu programdan beklenen amaç ortaya çıkarılır. İlgili programa uygulama alanı veren yasa hükümleri incelenmek suretiyle programı uygulayan kurumun yetkileri belirlenir ve sonuçta toplanan bilgiler ışığında sözkonusu işin kaç günde, kaç kişiyle ve yüzde kaç kesinlik oranıyla tamamlanacağı açığa kavuşturularak denetim sorumlusunca Bölüm yetkilisine bildirilir.

Denetim Plânı

İşin niteliği ve kaç günde tamamlanacağı konusunda denetim sorumlusu ve Bölüm yetkilisince fikir birliğine varılması sonucu denetim sorumlusunca bir denetim plânı hazırlanır. Bu denetim plânında ya herkesin yapacağı işler tek tek detaylı bir şekilde belirtilir ya da çok tecrübeli denetçilerin denetime katılması halinde yapılacak iş genel hatlarıyla belirlenir. Detaylı plânda madde madde yapılacak her iş sayılır. Örneğin:

- 1) Eski yıl raporlarının incelenmesi,
- 2) Bütçe dahil yetki veren diğer yasaların incelenmesi,
- 3) İlgili kişilerle röportaj yapılması,
- 4) İlgili kişilere anket yollanması,

5) İlgili kurumun teşkilat yapısının ve kişilerin sorumluluklarının incelenmesi,

6) Envanter kayıtları ve malzemelere ilişkin güvenlik önlemlerinin yerinde incelenmesi,

7) Kongre üyeleri ile herhangi bir tereddütleri olup olmadığı hakkında konuşulması,

8) İçinde bulunulan yıl ve geçmiş yıllar üretim ve satış kayıtlarının incelenmesi,

9) Üretim, satınalma ve satma konularında kurum politikasının tanımlanması,

10) Bakanlıkta bulunan teftiş kurulu başkanı ile röportaj yapılması ve yazdığı raporların incelenmesi;

Şeklinde madde madde yapılacak işler sayılır.

Plânın Uygulanması

Denetim plânının hazırlanması sonucu bu plânda yer alan maddeler denetçilerce tek tek uygulanmaya başlanır. Bu uygulama sırasında denetlenen programdan beklenen amacın ne olduğu esas alınarak ilgili kurumun bunu ne ölçüde gerçekleştirdiği ve mevcut durumun ne olduğu noktası araştırılır. Beklenen amaçla mevcut durum arasında bir fark varsa, yani amaca istenilen ölçüde ulaşılmamışsa bunun nedenleri araştırılır ve bu olumsuzluğun sebebiyet verdiği durum üzerinde durulur. Bu yöntemle yapılan denetim sonucu bulunan delillerle denetim bulgularına ve sonuca ulaşılır.

Denetim planının uygulanması sırasında bu iş için kararlaştırılan sürenin çeşitli aşamalarında örneğin üçte birinde ve yarısında denetime katılan tüm denetçiler ve ilgili bölüm yetkilisi toplanarak elde edilen delilleri ve neler yapılması gerektiğini tartışırlar. Yetersiz delil toplanan alanlarda daha derinlemesine inceleme yapılmak üzere denetim planında değişiklikler yaparlar.

Delil Toplama

Denetim plânının uygulanmasında en önemli nokta Sayıştay'ı sağlıklı sonuca götürecek denetim delillerinin toplanmasıdır. Bu amaca hizmet etmek için Sayıştayca toplanan deliller dört ayrı gruba ayrılmaktadır.

1) Fiziki delil- Bu tür delil, insan faaliyetlerinin (*örneğin çalışma gücünün*), malların ve olayların yerinde gözlenmesi ve soruşturulması sonucu toplanan delildir.

2) Belgesel delil- Bu tür delil, yazışmalar, sözleşmeler, muhasebe kayıtları ve faturalar gibi belgelere dayanan delildir.

- 3) İfadeye dayanan delil- Bu tür delil mülakat anket ve sorgulamalar sonucu toplanan delildir. Bu tür delilin diğer delillerle desteklenmesi gerekmektedir.
- 4) Analitik delil- Bu tür delil kıyaslamalar yapmak, mantık yürütmek ve bilgileri çeşitli kategorilere ayırmak sonucu toplanan delildir.

Raporlama

Yeterli deliller toplandıktan sonra denetim için verilen süre içinde denetimden sorumlu grup bir sonuca ulaşır ve kendi aralarında bir rapor konferansı düzenleyerek rapora alınacak konuları ve ne tür bir rapor yazacaklarını kararlaştırırlar. Böylece çalışma kağıtlarında açık ve anlaşılır bir şekilde belirtilen delillere dayanarak ulaştıkları sonucu denetlenen kurum yetkilileri ile yapılan bir toplantıyla onlara iletirler. Bu toplantı sonucu denetimde ulaşılan bulgular ve ne gibi tavsiyelerde bulunulacağı saptanarak rapor taslağı haline dönüştürülür ve görüşü alınmak üzere denetlenen kuruma gönderilir. İlgili kurumun bir ay içinde cevap vermesinden sonra rapor esas şeklini alır.

Rapordan amaçlanan, kamuoyunu denetlenen konu hakkında bilgi sahibi yapmak, denetlenen kurumun Sayıştayın tavsiyelerine ne şekilde uyduğunu izlemek ve denetlenen kurum görevli ve yetkililerine ulaşılan sonuçları yanlış anlamalara imkan tanımayacak açıklıkla iletmektir. Sayıştay raporlarında; denetim amacı, denetim alanı ve metodolojisi, denetim bulguları, ulaşılan sonuç, bu sonucun yolaçığı nedenler, bunları ortadan kaldıracak tavsiyeler ve denetlenen kurumun bu konudaki görüşü yer alır.

Denetim amacının belirtilmesi; okuyucuya hangi konunun ne için denetlendiğini, denetim alanının belirtilmesi; bu amacı gerçekleştirmek için hangi derinlikte ve kapsamda denetimin gerçekleştirildiğini, kullanılan delilleri, sarfedilen zamanı, delillerin değerlendirildiği teknikleri ve veri elde etmedeki sınırlamaları, denetim metodolojisinin belirtilmesi ise; delil toplama ve analiz etme tekniklerini, yapılan varsayımları, kullanılan kıyaslama tekniklerini ve kriterleri, sondaj yapıldıysa şeklini ve bu şeklin ne için seçildiğini ifade eder.

Raporda, denetim bulgularının mevcut durum, olması gereken durum (kriter), olması gereken durumla mevcut durum arasında fark varsa bunun nedeni, istenmeyen durum meydana gelmişse bunun etkileri şeklindeki sorulara cevap bulacak tarzda irdelenmesi ve ulaşılan sonucun açıkça belirtilmesi gereklidir. Ayrıca istenmeyen durumu ortadan kaldıracak tavsiyelerin raporda denetlenen kuruma açıkça iletilmesi zorunludur.

Sayıştay Raporlarının Türleri

Sayıştay raporları çeşitli şekillerde olmaktadır. Bunların bir türü detaylı raporlardır. Bu raporlar yukarıda belirtilen bütün bilgileri içerirler. Bu tür raporlar geniş amaçlı denetimlerde kullanılırlar. Bir kısım raporlar daha dar kapsamlı konularda kullanılan, sadece sonuç ve tavsiye bölümlerini içeren ve denetim alanı ve metodolojisi hakkında detaya inmeyen raporlardır.

Bir kısım raporlarda ise sadece belirli sorulara cevap verecek faktörler yer almakta ve bu çok belirli bilginin dışında sonuç bölümüne bile gerek duyulmamaktadır. Bazen de Sayıştay sonradan yazılı hale dönüştürülmek üzere Kongre'nin talebi üzerine ulaştığı sonuçları ilgili komisyon önünde sözlü olarak ifade etmektedir.

Sayıştayda yukarıda belirttiğimiz şekilde her konuya ilişkin olarak yayınlanan 800 raporun dışında bir de yıllık rapor yayınlanmakta ve bu yolla Sayıştayın geçmiş bir yıl içindeki faaliyetleri hakkında Kongre'ye ve kamuoyuna bilgi verilmektedir. Bu rapor vasıtasıyla Sayıştay bir yıl içinde yaptığı denetimler sonucu yayınladığı raporların özetini ve Sayıştay denetimi sayesinde bütçede sağlanan tasarruflar ile mevcut kaynakların nasıl daha rasyonel bir şekilde kullanıldığını Kongreye ve kamuoyuna anlatır.

Sayıştay, ayrıca bir yıl içinde ileri sürülen fakat uygulanmayan tavsiyelerinin hangi nedenlerle uygulanmadığını belirten bir yıllık rapor daha yayınlar ve tüm yayınladığı raporlarının bir listesini de yayınlarak ilgi duyan kişilerin istedikleri raporları okuyabilmelerini sağlar.

Raporların Niteliği, Dağıtımı ve Yazılma Süresi

Sayıştay raporlarınının tam, kesin, objektif ve ikna edici olması ve denetlenen konunun imkân verdiği ölçüde açık ve somut olması gerekmektedir.

Söz konusu raporlar denetlenen kurumun yetkilisine, ilgili görevlilerine, denetlenen kuruma mali kaynak sağlayan diğer Devlet kuruluşlarına ve raporun sonuç ve tavsiye bölümleri doğrultusunda harekete geçmek durumunda bulunan kişilere gönderilir. Ayrıca raporun bir örneği Kongre'nin denetim talebinde bulunan komisyonuna gönderilir ve gizlilik gerektiren, güvenliği ilgilendiren bir konu olmadıkça 21 gün içinde kamuoyuna açıklanır.

Sayıştay raporları ilgili konunun denetimi tamamlandıktan sonra 8 ay içinde yazılmış olur. Bu kadar uzun bir süre içinde rapor yazılmasının sebebi rapor üzerinde çok aşamalı bir kontrol sisteminin bulunması ve Sayıştay organizasyonu içinde denetçilerden sonra gelen her yetkili tarafından raporun gözden geçirilmesidir.

Buna ilâveten raporların, sadece bu iş için görevlendirilen denetim dışı bir yetkili kişi tarafından, çalışma kağıtları ve bunlarla ulaşılan bulgular ve bunları destekleyen delillerin tek tek karşılaştırılması, aksaklık görülmesi halinde de denetimden sorumlu kişilere geri gönderilmesi suretiyle çok hassas bir şekilde tekrar incelenmesi rapor aşamasının uzamasına ancak objektifliğin ve doğruluğun sağlanmasına katkıda bulunmaktadır.

Hizmetiçi Eğitim

Sayıştay hizmet içi eğitime çok önem veren bir kuruluştur. Bu eğitimlerin başında bilgisayar eğitimi gelmektedir. Sayıştayda denetim bilgisayarlarla yapıldığından ve raporlar bilgisayarla yazıldığından her denetçinin bilgisayar kullanımını bilmesi gereği üzerinde durulmaktadır.

Sayıştayda bilgisayar eğitiminin yanısıra görevin gerektirdiği her alanda eğitim sözkonusu olabilmektedir. Beceri isteyen her işte bu beceri eğitimle verilmektedir. Toplum karşısında konuşmaktan, anket hazırlanmasına ve denetlenen kurum görevlileri ve denetim konusunu ilgilendiren diğer kişilerle mülakata kadar her konuda denetçiler eğitimden geçirilmektedirler.

İç Kontrol

Amerikan Sayıştayında iç kontrol diye adlandırılan ve kurum yetkililerinin program amaçlarını yasa ve düzenlemelere uygun olarak etkin ve verimli şekilde gerçekleştirmelerini sağlayacak tüm yönetim teknikleri ve politikalarını kapsayan bir mekanizma vardır. İç kontrollerin denetimi hem her bakanlıkta bulunan ve hükümet tarafından atanan teftiş kurulları aracılığıyla yapılmakta hem Sayıştay denetimleri sırasında Sayıştayca yapılmaktadır. Diğer taraftan Sayıştay, bakanlık teftiş kurullarının denetim raporlarını dönem dönem incelemekte ve inceleme sonuçlarını Kongreye iletmektedir. Görüleceği gibi Amerika'da Sayıştay hem denetlenen kurumun iç kontrolünde gördüğü aksaklıkları kendi denetimi sırasında ortaya çıkarmakta, hem teftiş kurullarının bu konudaki raporlarını incelemek suretiyle onların görev yerine getirme yeterliliklerini saptamakta, bu yolla da denetim alanında nihai merci olma konumuna sahip bulunmaktadır.

Denetim Standartları

Amerika gerek Sayıştayın, gerek teftiş kurullarının, gerekse federal kesimi denetleyen özel muhaseplerin denetiminde Sayıştayca yayınlanan denetim standartları esas alınmakta ve denetimin bu çerçevede yapılması yoluyla bir denetim birliği sağlanmaktadır.

Sözkonusu standartlardan en önemli iki tanesi bağımsızlık ve delil toplamaya ilişkindir. Bağımsızlık standardından amaç; Kongreye sağlıklı bilgi sağlama işlevini yerine getirirken denetimin planlanmasının, yürütülmesinin ve sonuçlarının objektif ve dış etkilere kapalı olması ve Sayıştayın, denetimin kim tarafından ve nasıl yapılacağına, raporun neler ihtiva edeceğine kendisinin karar vermesidir.

Delil toplama standardından amaç ise; Sayıştayda istenen denetimi gerçekleştirirken ulaşılabilecek sonucu destekleyecek yeterli, ilgili ve güvenilir verilerin toplanmasıdır. Bir görev sonuçlanmadan önce denetimden sorumlu Sayıştay grubunun denetlenen kurum yetkilileriyle bir görüşme yaparak rapora alınacak konuları tartışması yolu ile de raporda yer alacak konuların doğruluğu ve tamlığı sağlanmaktadır.

Sonuç

Yukarıda işleyiş tarzı anlatılmaya çalışılan Amerikan Sayıştayını yüzde 90 oranında performans denetimi yapmaktadır. Raporlarında tavsiye edilen noktaların yüzde 70-75'i gerçekleştirilmektedir. Her alanda uzmanlaşmaya önem veren ve verdiği çeşitli hizmetiçi eğitimlerle bunu sağlayan Amerikan Sayıştayını başarısını iki noktaya bağlamaktadır. Bunlardan bir tanesi denetim talebinin Kongre'den gelmesi ve Kongre'nin kendi talebi üzerine yapılan denetim sonuçlarına karşı gereken hassasiyeti gösterip üstüne düşeni yapması, ikincisi ise raporun çeşitli aşamalardan geçerek kontrol edilmesi ve bu yolla Sayıştay'dan beklenen objektif, anlaşılır, somut ve denetim delilleriyle desteklenen sonuçlara ulaşılmasıdır. Sayıştay bu iki noktanın gerçekleşmesi sonucu Kongre nezdinde saygınlık kazanmış ve tarafsız görüş veren bir kuruluş olarak her konuda kendisine iş havalesini mümkün kılmıştır.

Diğer taraftan gerek bakanlıklar nezdindeki teftiş kurullarının denetim sonuçları, gerek Devlet sektörünü denetleyen özel muhasiplerin denetim sonuçları Sayıştayca incelenmek ve bunların doğruluğu onaylanmak suretiyle Sayıştay denetiminde nihai bir organ olarak saygınlığını yerleştirmiş ve tüm Federal Devletin kaynak ve harcamalarının Sayıştayca çıkarılan denetim standartları uyarınca çeşitli organlarca denetlenmesi yoluyla denetimde birlik sağlanmıştır.

Amerikan Sayıştay'ı Teşkilat Şeması

